

Proces-verbal

al sesiunii de consultări publice asupra proiectului Programului național de adaptare la schimbările climatice până în anul 2030 și a Planului său de acțiuni

Chișinău, 23 februarie 2023, 09:00

Scopul ședinței: Informarea și consultarea reprezentanților societății civile, mediului academic, mediului de afaceri, experți și parteneri de dezvoltare, cu privire la prioritățile de adaptare la schimbările climatice și măsurile de adaptare planificate pentru perioada 2023-2030.

Data consultărilor: 23 februarie 2023, ora 09:00.

Locația: eveniment în format Hibrid, cu prezență fizică în incinta Ministerului Mediului, bd. Ștefan ce Mare și Sfânt 162, sala 1015, și conectare online, la link-ul <https://us06web.zoom.us/j/84764845472?pwd=bTM4NmQ2UWF0MUtWUHczV25XSmVBZz09>.

Participanți: Lista se anexează.

AGENDA

Ora	Subiecte
09:00 - 09:05	Deschiderea evenimentului. Cuvânt de salut. <i>Dl Grigore Stratulat, Secretar de Stat, Ministerul Mediului</i>
09:05 – 10:05	Prezentarea proiectului Programului național de adaptare la schimbările climatice până în anul 2030 și a Planului său de acțiuni <i>Dna Svetlana Zhekova, Consultant Internațional, PNUD Moldova</i> <i>Dl Vasile Scorpan, Consultant național, sectorul Agricultură, FAO Moldova</i> <i>Dl Nicolae Soloviov, Consultant național, sectorul Energetic, PNUD Moldova</i> <i>Dl Ion Talmaci, Consultant național, sectorul Forestier, PNUD Moldova</i> <i>Dl Mihail Pâslă, Consultant național, sectorul Sănătate, PNUD Moldova</i> <i>Dl Serghei Bucătaru, Consultant național, sectorul Transport, PNUD Moldova</i> <i>Dl Corneliu Busuioc, Consultant național, sectorul Resurse de apă, PNUD Moldova</i>
10:05 – 10:55	Întrebări și discuții
10:55 – 11:00	Închiderea evenimentului. Concluzii. <i>Dl Grigore Stratulat, Secretar de Stat, Ministerul Mediului</i>

DESFĂȘURAREA EVENIMENTULUI:

DI Grigore Stratulat, Secretar de Stat, a salutat participanții la eveniment și a subliniat necesitatea adaptării la SC pentru a preveni pierderile de ordin economic și social. Primul cadrul strategic național care vizează avansarea rezilienței la schimbările climatice a dezvoltării sociale și economice a Republicii Moldova a fost asigurat de către Strategia de adaptare la schimbările climatice până în 2020 (SNASC 2020) și Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei. Acesta a identificat șase sectoare pentru acțiuni prioritare de adaptare la schimbările climatice: agricultură, gestionarea resurselor de apă, sănătate, silvicultură, energie și transporturi. Strategia menționată și-a atins obiectivele stabilite, însă în contextul finalizării perioadei de implementare a acesteia, apare necesitatea elaborării unui nou document strategic privind Adaptarea la schimbările climatice. Scopul Programului Național de Adaptare la Schimbările Climatice până în anul 2030 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia constă în asigurarea integrării măsurilor de adaptare în politicile sectoriale, în sinergie cu documentele de politici în domeniul adaptării la schimbările climatice, cât și în domeniul gestionării riscurilor de dezastre.

Echipa de consultanți a prezentat conform Agendei proiectul PNASC 2030 și măsurile sectoriale de adaptare la schimbările climatice (prezentările se anexează).

DI Vasile Scorpan, consultant național pentru sectorul agricultură, a propus excluderea acțiunii 5.1.7. privind elaborarea și aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală 2023-2030 din PA al PNASC 2030, întrucât aceasta a fost deja aprobată.

DISCUȚII:

DI Ilia Trombițchi, directorul Asociației Internaționale Ecologice a Păstrătorilor Râului „Eco-TIRAS”, a menționat că transportul naval este dependent de regimul hidrologic al celor două râuri transfrontaliere Nistru și Prut, iar în contextul schimbărilor climatice acestea nu mai sunt navigabile întrucât nu au volumul de apă necesar, mai ales că și hidroenergetica schimbă situația în defavoarea navigației. Eforturile de curățare a albiilor râurilor respective vor fi costisitoare și neeficiente.

Referitor la construcția iazurilor noi pentru scopuri de irigare în agricultură – în condițiile în care râurile și iazurile mici sunt unica sursă de apă, construcția iazurilor noi nu este văzută ca o opțiune fezabilă. Împădurirea este unica măsură pentru ameliorarea situației.

DI Sergiu Bucătaru, Consultant național pentru sectorul transport, a informat că RM are angajamente internaționale de menținere și curățare a canalelor navigabile și acest fapt implică oportunități nu doar pentru dezvoltarea transportului naval. Impactul transportului naval asupra mediului este unul minim, astfel este necesară crearea oportunităților pentru dezvoltarea acestuia. În prezent se folosește transportul rutier pentru transportarea materialelor extrase din cariere la N țării spre S, fapt ce duce la deteriorarea infrastructurii rutiere, recent construită. Valorificarea transportului naval, prin menținerea șenalelor navigabile ar constitui o oportunitate în acest sens,

iar adâncirea albiilor râurilor ar salva și ecosistemele, prevenind inundațiile de vară, care afectează terenuri agricole, persoane fizice, etc.

DI Corneliu Busuioc, Consultant național pentru sectorul resurse de apă, a menționat că râurile erodează și dacă se adâncește albia, va scădea nivelul apelor (inclusiv subterane) și va avea impact asupra pădurilor, alimentării cu apă, etc.

DI Ion Șalaru, director adjunct ANSP, a subliniat că PNASC 2030 este un document așteptat, iar structura acestuia trebuie consultată cu Cancelaria de Stat în sensul conformității cu prevederile HG 386/2020. Viziunea este prezentată mai mult ca un obiectiv și trebuie redactată. Direcțiile prioritare de acțiune pentru sectoare prezentate în partea narativă sunt generale. Măsurile pentru sectoarele resurse de apă și sănătate necesită a fi concretizate, cu un limbaj mai tehnic. Referitor la Planul de acțiuni, pentru sectorul sănătate – majoritatea acțiunilor sunt relevante, totuși o parte ar trebui reformulate sau combinate: de exemplu sporirea accesului la unitățile medicale în comunități izolate ar trebui realizată prin condiții concrete de asigurare a accesului, dar nu prin crearea de mecanisme, cum este sugerat de indicatorul stabilit. O altă acțiune care ar trebui reformulată se referă la crearea unui sistem de supraveghere nutrițională - sistemul se creează nu în scopul adaptării la schimbările climatice, ci în scopul evaluării statutului nutrițional al populației. Aici putem include un indicator privind evaluarea impactului SC asupra statutului nutrițional și condițiilor de nutriție a populației.

Referitor la sectorul resurse de apă – s-ar dori mai multă sinergie cu alte documente de politici existente. Cadrul normativ este mult mai larg decât cel prezentat, de ex. Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014-2030) și Programul Național pentru implementare a Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025, în cadrul căruia este important de a avea ținte în sectorul alimentare cu apă și sănătate, care să fie conectate cu schimbările climatice. PNASC nu poate include toate problemele țării, dar acesta trebuie să servească la preluarea aspectelor privind schimbările climatice în alte documente de politici naționale. La sectorul resurse de apă este insuficient evaluată componenta alimentare cu apă potabilă a populației, calitatea apei potabile, și posibilități de îmbunătățire a acesteia, inclusiv măsuri care pot fi incluse în PNASC 2030.

Dna Viorica Staver, Lider de sarcină Componenta 1, Proiectul NAP-2, a informat că proiectul PNASC 2030 a fost elaborat în conformitate cu prevederile HG 368/2020, Conceptul documentului de politici fiind consultat și aprobat de către Cancelaria de Stat, iar proiectul PNASC 2030 a fost remis Cancelariei de Stat pentru examinarea conformității acestuia, și obiecții la structura documentului nu au fost înaintate.

DI Ion Șalaru a subliniat importanța coordonării implementării Programului și a solicitat clarificări privind cadrul instituțional pentru asigurarea implementării Programului precum și perioada de implementare a acestuia, care depășește termenul de 5 ani prevăzut în HG 386/2020.

Dna Svetlana Zhekova, consultantul internațional, proiectul NAP-2, a reiterat că procesul de elaborare a PNASC a fost coordonat integral cu Cancelaria de Stat, inclusiv perioada de implementarea a Programului (Plan de Acțiuni de 8 ani și nu de 5 ani). Referitor la măsurile din Program, în special cele pentru sectorul apă – a fost necesară evitarea dublării măsurilor incluse în alte Programe; după cum cunoaștem cu toții, este aprobat Programul Național pentru implementare a Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025 - și am încercat să evităm dublarea măsurilor, aplicând demarcarea ca procedură a procesului de planificare și bugetare. Referitor la cadrul instituțional pentru coordonarea implementării acestuia urmează a fi asigurat de Comisia Națională privind Schimbările Climatice. În acest sens, implementarea măsurilor inter sectoriale este foarte importantă întrucât acestea abordează discrepanțele/deficiențele elucidate în evaluarea implementării SNASC 2020, iar una din probleme este faptul că capacitățile ministerelor sectoriale nu au fost consolidate suficient în sensul realizării obiectivelor/funcțiilor de ASC și implementării SNASC 2020. Măsurile sectoriale trebuie luate în considerare și în toate Programele sectoriale.

DI Andrei Ursache, Coordonator național al proiectului „EU4Environment: Resurse de apă și date de mediu”, a propus includerea în Planul de acțiuni a măsurilor ce prevăd utilizarea apelor epurate pentru irigare (a culturilor tehnice, sau a zonelor verzi).

Dna Svetlana Zhekova a menționat că măsurile propuse pentru sectorul apa - măsura 5.6.5, 5.6.6 și 5.6.7 prevăd reutilizarea apelor și aceasta ar putea include aceste acțiuni, măsura, 5.6.11 de asemenea ar putea sa o integreze.

Dna Victoria Gratii, șef interimar al Direcției politice de management integrat al resurselor de apă, Ministerul Mediului, a menționat că Regulamentul EU/2020/741 din 25.05.2020 promovarea tehnicilor inovative de reutilizare a apei uzate în activități precum irigarea nu este încă transpus în legislația națională.

Dna Ala Druță, coordonator de proiect FAO/GCF AgSAP, a subliniat că este necesară o concretizare a viziunii. În formularea acesteia lipsește tendința spre o abordare transformativă a adaptării. Obiectivul general e preluat din Strategia precedentă și este unul prea generic. Planurile de adaptare naționale trebuie să aibă o specificitate, și în baza indicatorilor de obiective, la final trebuie de evaluat realizarea obiectivului general. Lipsește un specific concret pe obiectivele fiecărui sector, acestea fiind prea generale. În formularea obiectivelor, în special pentru sectoarele care au prioritară infrastructura, cum ar fi transportul, energia, resursele de apă, trebuie să fie în prim-plan reziliența și apoi adaptarea, căci ele prin intermediul infrastructurii trebuie să absoarbă șocul climatic, și să rămână funcționale. Pe când pentru sectoarele care promovează adaptarea ținând cont de organismele vii, cum ar fi sectorul forestier, sectorul agricultură, sănătate, se propune susținerea abordării promovate de dl Pâslă, adaptarea devenind prioritară. Ar mai fi comentarii, dar prioritar este reformularea viziunii și a obiectivelor specifice și tendința de formulare a cadrului sectorial de adaptare la SC (SAP-uri). Referitor la propunerea dlui Vasile Scorpan de a exclude activitatea 5.1.7. privind elaborarea și aprobarea Strategiei

naționale de dezvoltare agricolă și rurală 2023-2030 din PA al PNASC 2030, se propune substituirea acestora cu Programele care urmează a fi elaborate pentru implementarea Strategiei.

DI Vasile Scorpan, consultant național pentru sectorul agricultură, a menționat referitor la lacurile de acumulare a apelor pluviale, că acestea nu fac baraje pe cursurile râurilor. Se propune ca acestea să acumuleze apele pluviale, de ex. pe urma ploilor torențiale, fără a exercita careva presiuni suplimentare asupra resurselor de apă de suprafață.

Dna Galina Noroceă, consultant principal al Direcției politice de aer și schimbări climatice, Ministerul Mediului, a mulțumit celor prezenți la consultări și echipei de consultanți pentru lucrul efectuat. Se va ține cont de comentariile prezentate și se vor integra în proiectul documentului pentru a obține un document de politici calitativ, orientat spre sporirea rezilienței RM la schimbările climatice.

CONCLUZII:

1. Viziunea, Obiectivele PNASC 2030, precum și măsurile din Planul de Acțiuni al PNASC 2030 vor fi revizuite în conformitate cu recomandările recepționate în cadrul consultărilor publice.
2. Proiectul actualizat al PNASC 2030 va fi promovat pentru ședința Secretarilor generali de Stat.

Secretar de Stat

Grigore STRATULAT

Protocolat

Galina NOROCEA